

YABANCILAŞMA

KEMAL UÇURUM

Gaziantep Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Öğrencisi

Gençlik dönemi, insanın hayat sürecinde çocukluktan çıkıp yetişkinliğe hazırlandığı önemli bir aşamayı içerir. Genel olarak, yaş grubu itibariyle 15-24 yaş arası, gençlik çağı olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde bireyin kimliği ve kişiliği netlik kazanır. Bu bakımdan, topluma hazırlanma ve uyum süreci olan sosyalleşmenin, bu dönemde önemli fonksiyonları vardır. Dolayısıyla, sosyalleşme kurumlarının en etkililerinden olan aile ve eğitim kurumunun, genç bireye olumlu davranış ve kişilik modelleri sunması, her iki kurumca verilen kültür normlarının uyum içinde olması ve birbirleriyle çatışmaması gerekmektedir. Bedensel, ruhsal ve sosyal bakımdan sağlıklı yetişen gençlik, sağlıklı toplum demektir. Gençlik bir bakıma, toplumun sürekliliği ve geleceği için hayat kaynağıdır. Çünkü, bugünün gençleri yarının yetişkinleri olarak toplumda yerlerini alacaklardır. Sosyolojik açıdan gençliğin toplum içindeki önemi ve değeri bağlamında, devletlerin sağlıklı bir gençlik yetiştirme politikasının olması, milletin ve devletin hayatta kalması için gerekli ön şartlardan birini oluşturmaktadır.

21. yüzyıla girerken yeni çağın enformasyon çağı, yeni toplumun da enformasyon toplumu olacağı ve oluştuğu gerçeğinden hareketle, toplum yapısının bütün sosyal kurumlarıyla bilgi ve iletişim temelli yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Politik söylemiyle “çağı yakalamak” ya da “çağ atlamak” ancak, öncelikle eğitim başta olmak üzere, toplumun bütün kurumlarıyla yeni çağın değer ve gereklerine göre kökten yeniden kurumlaşmasıyla mümkün olabilecektir. Özellikle genç bir nüfusa sahip olan ve sanayi devrimi sürecinin içinde yer alamamış, dolayısıyla sanayileşme sürecinde olan Türkiye için, çağ atlamak veya gelecek çağı gecikerek de olsa yakalamak, genç nüfusunun yeterli ve yetkin olarak yetiştirilmesiyle gerçekleşebilir.

Üniversite gençliği, toplumu oluşturan fertlerin öğrenim seviyelerine göre düzenlenecek piramidin tepesinde çok küçük seçkin bir grubu meydana getirir. Dolayısıyla, üniversite gençliği, gelecekte alacağı görevlerle ülkenin üst yönetimini ve eğitim-öğretim bakımından üst sosyal tabakasını oluşturacaktır. Türkiye’de yüksek öğretimde okullaşma oranı, örgün öğretim bazında % 10’dur. Bu oran açıköğretim dahil edilirse % 17’dir. Bu oranlar, yükseköğretim çağındaki genç nüfus için yetersiz kalmaktadır. Bir taraftan her yıl üniversite eğitimi almak için üniversite sınavlarına giren milyonlarca genç; diğer taraftan plânsız ve eşgüdüksüz, sadece nicelik olarak mezun olup verimli istihdam edilemeyen eğitimli genç kitlesi Türkiye’nin eğitim sisteminin paradoksal bunalımını yansıtmaktadır.

Üniversite gençliği, toplumun sosyal ve kültürel yapısını yansıtmaktadır. 1960’lı yıllardan günümüze kadar üniversiteler siyasi şiddet, anomi ve yabancılaşma davranışlarının yoğun olarak gözlemlendiği ortam olmuştur. Türkiye’nin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde olması, ekonomik ve sosyal bunalımlar, modernleşmenin özümsemeye bunalımı, iletişim araçlarıyla küçülen dünyada diğer kültürlerden ve toplumlardan etkilenme ve bunalımlarının ithal edilmesi, kentleşme ve eğitim sorunu, aşırı nüfus artışı, ideolojik ve etnik bölünmeler, siyasi istikrarsızlık, işsizlik sorunu, kuşaklararası anlaşmazlık vb. sorunlar bir bütün olarak toplumu ve dolayısıyla üniversite gençlerini olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz şartlar; üniversite gençlerinde anomi ve yabancılaşma davranışlarına neden olmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmada ele aldığımız sorun “üniversite gençliğinde görülen anomik ve yabancılaşmış davranışların toplumsal nedenleri nelerdir ?” sorudur ve konu bu çerçevede ele alınıp, incelenmektedir.

Anomi ve yabancılaşma her çağda ve her toplumda görülmektedir. Ancak özellikle sanayi devrimi sonunda toplumsal yapıda meydana gelen köklü değişimler sonucunda artan anomi ve yabancılaşma, daha çok çağdaş toplumların bunalımı olarak önem kazanmıştır. Kelime anlamı normsuzluk ya da kuralsızlık olan anomi kavramı, sistematik olarak ilk defa Durkheim tarafından kullanılmıştır. Anomi, toplumdaki normların ya da kuralların işlevini yitirmesi sonucu meydana gelen bunalım ve dengesizlik durumudur. Anominin meydana gelmesinin sosyolojik nedenleri Durkheim’den sonra Merton ve Parsons tarafından analiz edilmiştir.

İnsanın kendisine, topluma ve çevresine karşı soyutlanmasını ifade eden yabancılaşma; sosyolojik, psikolojik ve felsefi anlamları ile analiz edilmektedir. Yabancılaşma kavramını ilk belirginleştiren Hegel’dir. Daha sonra Marx, özgün bir yabancılaşma teorisi geliştirmiştir. Çağımızda yabancılaşma özellikle makinalaşmış, monoton ve yapay hayat tarzının bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Üniversite gençlerinin bireysel yabancılaşma ve anomi davranış düzeyleri ile sosyal anomi ve yabancılaşma davranış düzeyleri bağımlı değişken olmak üzere, bu değişkenlerle aşağıdaki bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler analiz edilmektedir. Cinsiyet, aile tipleri, sosyal tabaka seviyeleri, yerleşim merkezi, yaşanılan ortam, öğrenim görülen fakülteler, maddi ihtiyaçları karşılama durumu, ailelerin yaşadıkları bölgeler, ideolojik gruplaşma olup-olmama durumu, dini ibadetleri yerine getirme eğilimi, sosyal değişimde radikal görüşler, sosyal değişimde muhafazakâr görüşler, siyasetle ilgilenme istekleri, şiddet eğilimi, sürü olup-olmama durumu, en önemli sorun, dünya ve ülkemizin gelecekte nasıl olacağına dair düşünceler, kişisel gelecek hakkındaki yargılar. Bu bağımsız değişkenlerle bağımlı değişkenler arasında ilişki analiz edildikten sonra, bireysel yabancılaşma ve anomi davranış düzeyi ile sosyal anomi ve yabancılaşma davranış düzeyi arasındaki korelasyon bir varsayım olarak kabul edilebilir.

ÜNİVERSİTEDE SOSYAL YAŞAM

Üniversite yalnızca akademik yaşam demek değildir. Bir öğrencinin başarısı yalnızca okuldan mezun olmasına yeterli olabilecek niteliğe sahip olması değil, sosyal ve kişisel açıdan amaçlarına ulaşabileceği gelişimi de sağlayabilmesidir.

Üniversite gencinin her şeyden önce giderek artan bir kendi kendine denetim ve bağımsızlığa uyum sağlaması gerekmektedir. Öncelikle aileden ayrı yaşayanların günlük yaşamı sürdürmesi için, üstesinden gelmesi gereken bazı işler vardır, bunları tek başına yapmak zorunda kalacaktır. Evdeyken çok kolaymış gibi görünen bir alışveriş, ufak bir hazırlık, uzakta ve tek başınayken çok zor olabilir. O alışveriş bir kâbusa dönüşebilir! Parayı düzenli ve yetebilecek şekilde harcamak, evi, yurt odasını temiz tutmak, yemek yapmak, giyecek temiz bir şeyler bulundurmamak ve istendiği an aileden yakın birisine ulaşmamak bazen katlanılması çok zor bir durum olabilir.

Çevre, insanları ile beraber size çok farklı gelecektir. Etrafınızdakiler farklı yerlerden gelmiş, değişik insanlar olacak ve sizin de onlarla geçinmeniz, yurt odasını tanımadığınız kişilerle paylaşmanız gerekecektir. Bu yeni ve farklı çevrede kendinizle, yapacağınız işlerle ilgili birçok kararın sorumluluğunu tek başınıza almanız gerekebilir. Bu özgürlük ilk başta çok hoş gitse de bir süre sonra sorumlulukları tek başına alma durumu çok ağır gelebilir ve destek arayışına girebilirsiniz. Bu sırada değişik görüş, davranış, felsefe sahibi kişilerle arkadaşlık kurma ve geçinebilme, arkadaş grupları içinde kendinize doyum veren bir yer edinme, karşı cins ile ilişkiye girme bazen çok zorlayıcı olabilir. Tüm bunların yanında bir de kendinize özgü bir kişilik, kimlik geliştirme çabanız da devam edecektir.

Sosyal ve kişisel açıdan karşılaşabileceğiniz, şu ana kadar okumuş olduğunuz tüm güçlükleri aşmada en önemli anahtar iletişim becerileridir. Üniversite yaşamında isteklerinizi, ihtiyaçlarınızı, duygularınızı ve fikirlerinizi olumlu bir şekilde başkalarına iletebilmeniz, bir başka deyişle kendi haklarınızı savunabilmeniz gerekmektedir. Çevrenizde her zaman sizinle ilgilenen aileniz veya öğretmenleriniz olmayacak. Durup bir düşünün. Bu becerilere sahip olmayı istediğiniz zamanlar mutlaka olmuştur. Değiştirmek istediğiniz bir ders için akademik danışmanınızla konuşmak, derste anlamadığınız bir bölümü profesörünüze sormak isteyeceksiniz. Belki yurt odanızı paylaştığımız arkadaşınızla sorumluluklar konusunda anlaşamayacaksınız. Aşırı ilgili ve koruyucu ebeveynlerinize karşı koymanız, bir grup çalışması yapılırken diğerleriyle eşit sorumluluğu almanız, sınıf karşısında konuşma yapmanız gerekebilir. Bütün bunları gerçekleştirebilmeniz için olumlu iletişim kurma ve atılgan olma becerilerine sahip olmanız, bir başka deyişle kişisel olarak kendinizi geliştirmeniz gerekmektedir. Bir kişi kendini etkili bir şekilde savunabilmek, ihtiyaç ve duygularını başkalarına iletebilmek için atılgan davranışlara sahip olmalıdır. Atılgan olmak başkalarına karşı açık, dolaysız yollarla, saygılı ve sorumluluk sahibi olarak iletişim kurmaktır. Bu tarzda bir iletişim daha çok dinlenmeyi ve anlaşılmayı sağlayacaktır. Bir başka açıdan atılgan olmak kendi hakkını savunurken, başkalarının hakları olduğunu da reddetmemektir. Haklarınızı atılgan bir şekilde korumak için kendinize saygı duymalı, başkalarına saygı duymalı ve kişisel sorumluluklarınızın farkında olmalısınız.

Sizinle aynı sosyal çevreden gelen ve benzer zevkleri olan insanların oluşturduğu bir gruba dahil olmak ve kendinizi o gruba dahil hissetmek daha kolaydır. İletişim kurarken başkalarının düşüncelerini nasıl ifade ettiklerine dikkat etmek ve sözel olmayan bazı ifadeleri de yakalamak önemlidir. Kişiler arası ilişkilerde kendini başkasının yerine koyabilmek onun duygularını ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamayı sağlayacaktır. Ancak başkalarının duygularının zaman zaman bazı nedenlerden dolayı anlaşılabilir olabileceğini de göz ardı etmemek gerekir. Böyle durumlarda karşı tarafa zaman tanımak önemlidir. Çok sağlıklı ilişkilerde bile zaman zaman tartışmalar çıkabilir. Bir konuda tartışmak kişilerin birbirlerini reddetmelerini değil, tam tersine ilişkilerini yeniden gözden geçirmelerini ve daha sağlıklı temellere oturtmalarını sağlayacaktır.

Üniversitedeki sosyal yaşamda birçok topluluk veya klüplerin (doğa sporları, tiyatro vb.) etkinliklerine katılarak da pek çok ve değişik insanlarla tanışabilir, deneyimler edinebilir, zamanınızı daha verimli kullanarak becerilerinizi geliştirebilirsiniz.